

प्रश्न १: ओव्या शोधून काढा

1. प्रपंच असो व परमार्थ असो, जाणता मनुष्याच त्यात यश मिळवण्यास पात्र ठरतो. नेणता हा व्यर्थ जिणे जगतो.
प्रपंच अथवा परमार्थ| जाणता तोची समर्थ| नेणता जाणी जे व्यर्थ| निःकारण|| (९-४-१९)
2. उत्तम गुण हे भाग्याचे लक्षण असते. हे लक्षण नसेल तर तो अवलक्षणी हे सरळच आहे याकारणे उत्तम गुण| तेची भाग्याचे लक्षण| लक्षणेवीण अवलक्षण| सहजची आले|| (९-४-१७)
3. ज्ञान मिळवता करोडो साधने परोपरीने केली तरी माणसाला मोक्षाचा अधिकारी होता येणार नाही. न जाणता कोटीवरी| साधने केली परोपरी| तरी मोक्षास अधिकारी| होणार नाही|| (९-४-२८)

प्रश्न २: काही लोक संपन्न तर काही दुबळे, काही स्वच्छ तर काही ऑगळ असा भेद समर्थाच्या मते का दिसतो? माणूस भाग्यहीन होण्याची मीमांसा समर्थांनी कशी केली आहे?

या समासात समर्थांनी ज्ञानमार्गाचे, जाणतेपणाचे महत्व विषद केले आहे. ज्यांच्याकडे चांगले गुण आहेत ते भाग्यशाली ठरतात तर अवगुणानी भरलेले दरिद्री होतात. काही लोक आपला व्यवसाय नीट शिकून, पारंगत होऊन करतात त्यांची भरभराट होते. ज्यांचाकडे अशी विद्या नाही ते करंटे राहतात.

प्रश्न ३: “व्याप तितका संताप” ही म्हण समर्थांना मान्य आहे का? ओवीच्या आधारे उत्तर लिहा.

“व्याप तितका संताप” ही म्हण समर्थांना मान्य नाही.

जैसी विद्या तैसी हाव| जैसा व्याप तैसे वैभव| तोलासारीखा हावभाव| लोक करिती || (९-४-१३)

जसे माणसाची विद्या वाढते, समजायला लागते तशी त्याची हाव (महत्वाकांक्षा) वाढते, तो अनेक उद्योग (व्याप) करतो. विद्या आणि महत्वाकांक्षा यांच्या तोलाप्रमाणे कर्तबगारी वाढते. विद्या नसली की बुद्धी नसते, विवेक /साक्षेप नसतो, कुशलता नसते त्यामुळे व्याप नसतो. जेवढा व्याप मोठा तेवढे वैभव मोठे होते.

प्रश्न ४: अज्ञानामुळे होणारी हानी ओवी क्र. २० ते २३ अखेर कशी वर्णन केली आहे?

समजून-उमजून गोष्टी न केल्याने बरेच अनर्थ ओढवतात. नीट न समजल्याने साप-विंचू (दुर्जन) त्रास देतात, लोक फसवतात, कार्यनाश होतो. शत्रूची चाल न समजल्याने तो ऐताच त्यांच्या तोंडी सापडतो व दुर्दाशाच नाही तर प्रसंगी प्राण गमवावे लागतात. अज्ञानी माणसाना मार्गच सापडत नाही त्यामुळे त्यांना अधोगती प्राप्त होते.

|| जय जय रघुवीर समर्थ||

प्रश्न ५:

- **दासबोधासाठी दैनंदिन किती वेळ देऊ शकता? स्वतंत्र वहीत टिपणे काढता का?**
दासबोधाच्या अभ्यासासाठी दैनंदिन वेळ देता येत नाही. स्वतंत्र वहीत टिपणे पण काढलेली नाहीत. महिन्याच्या स्वाध्यायासाठी समासांचे दोनदा वाचन व उत्तरे लिहिणे एवढेच काम सध्या होत आहे. समर्थांच्या विषयी इतर पुस्तके वाचणे अधून-मधून होत असते.
- **आपला स्वभाव आणि वर्तन यामध्ये दासबोधातील विचारांमुळे काही बदल झाले आहेत का?**
इतर संतांच्या शिकवणीपेक्षा दासबोधातील समर्थांची शिकवण अतिशय practical वाटते. या समासात सांगितल्याप्रमाणे विद्येशिवाय प्रगती नाही. कोठल्याही गोष्टीचा सारासार विचार करून निर्णय घेणे, कष्टांवर भर देणे या गोष्टी आता वागण्यात येऊ लागल्या आहेत.
- **‘पत्रद्वारा दासबोध अभ्यास’ या उपक्रमामुळे समर्थांचे विचार समजण्यास मदत झाली का?**
नक्कीच. या उपक्रमामुळे दासबोधाची चांगली ओळख होत आहे. स्वतःहून विचार करून व अर्थ पाहून जितके समजते त्यावर समाधान मानावे लागत आहे पण इतर जाणत्या मंडळींकडून व चर्चा करून हा विषय अजून नीट समजावून घेण्याची इच्छा आहे.
- **दासबोधाच्या प्रचारासाठी काय प्रयत्न करू शकाल?**
दासबोधाच्या प्रचारासाठी Facebook आणि blogs यासारख्या नवीन माध्यमांचा उपयोग करणे आवश्यक आहे. स्वतः मला याविषयाची नीट जाण अजून नसल्याने अधिकारवाणीने काही लिहिता येणार नाही.
- **समर्थांच्या कोठल्या क्षेत्राला भेटी दिल्या आहेत?**
सज्जनगड एकदा आणि शिवथरघळ काही वेळेस.
- **दासबोध अभ्यासवर्गात भाग घेतला आहे का?**
नाही. पुण्यात weekendला अभ्यासवर्ग होत असेल तर भाग घ्यायला नक्की आवडेल. मला अजून तशी माहिती मिळालेली नाही. प्रयत्न केले होते पण कोणाशी संपर्क साधायचा ते समजले नाही.
- **सर्व-१२ स्वाध्याय पूर्ण झाले आहेत का? ‘दासबोध प्रबोध’ हा अभ्यासक्रम पूर्ण करणार का?**
होय, सर्व स्वाध्याय पूर्ण झाले असून, पुढील वर्षी ‘दासबोध प्रबोध’ करण्याचा मानस आहे.